

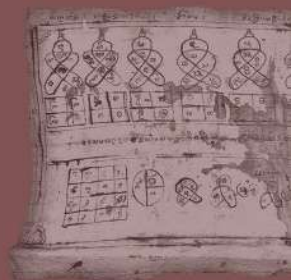
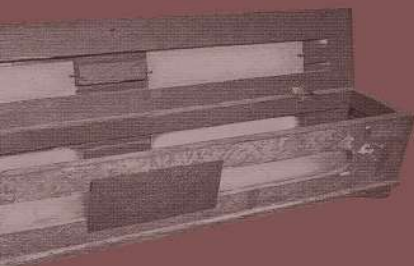
การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา

Temple Museums and Communities Management for Electronic Communities System in Lanna Communities

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765036

การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชน ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา

Temple Museums and Communities Management
for Electronic Communities System in Lanna Communities

โดย

นางสาวณฤณีย์ ศรีสุข

พระครูสิริธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง พ.ศ. 2565

ออกแบบหนังสือ

ต้นตะวัน สุวรรณศรี และเมธิณี ศรีบุญเรือง

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765036

คำนำ

แผนงานการวิจัยเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑวัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา เป็นงานวิจัยซึ่งได้รับทุนการสนับสนุนจากได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นการบูรณาการการดำเนินงานวิจัยจากนักวิจัยในหลายหน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษาจากรัฐ ได้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง กับสถาบันการศึกษาจากภาคเอกชน ได้แก่มหาวิทยาลัยเนชั่น และมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อร่วมกันค้นคว้าหาคำตอบจากการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การสร้างเวทีเสวนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านการกระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑวัดและชุมชนในล้านนา เพื่อการพัฒนาพิพิธภัณฑวัดและชุมชนในพื้นที่วัดที่มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑในวัดน้ำจ๋า ตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, วัดบ้านต๋อม ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา และ วัดบ้านก้อ ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา และการสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑวัด และชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของชุมชนในล้านนา อันเป็นกระบวนการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนในชุมชนนั้นผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ความศรัทธา และความเชื่อ ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนในชุมชนของตนเอง และผลักดันให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภายใต้แผนงานวิจัยจะประกอบด้วยโครงการย่อย 3 โครงการ เพื่อที่จะศึกษา

1. องค์ความรู้และกระบวนการสร้างการจัดการพิพิธภัณฑวัดและชุมชนในล้านนา มีหัวหน้าโครงการ ได้แก่ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อทำการเตรียมการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑท้องถิ่น เป็นพิพิธภัณฑท้องถิ่นชุมชนในวัดของจังหวัดในภาคเหนือ มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ได้มีกระบวนการจัดการพิพิธภัณฑท้องถิ่นด้วยกระบวนการอนุรักษ์วัตถุโบราณ ด้วยการนำมาเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ และมีกระบวนการสร้างทะเบียน และเก็บรายละเอียด

2. การพัฒนาพิพิธภัณฑวัดและชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา มีหัวหน้าโครงการ ได้แก่ อาจารย์ณฤณีย์ ศรีสุข ศึกษาารูปแบบและการขึ้นทะเบียนวัตถุโบราณ เริ่มต้นจากการให้องค์ความรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกในการจัดการพิพิธภัณฑวัดในชุมชนแก่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ จัดหน้าที่ โครงสร้างการดูแล การจัดหมวดหมู่ของพิพิธภัณฑ ซึ่งเริ่มจากการบันทึกภาพโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑชุมชนในแต่ละแห่ง แห่งละ 30 ชิ้น รวม 3 แห่ง มีจำนวน 90 ชิ้น โดยได้มีการพัฒนาระบบทะเบียน ระเบียบและวิธีปฏิบัติในการทำทะเบียนวัตถุของพิพิธภัณฑ การกำหนดกฎเกณฑ์ การรับวัตถุ การวิเคราะห์วัตถุ การลงทะเบียน การเก็บรักษา และการควบคุม การเคลื่อนย้ายตรวจสอบบัญชีโดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ของผู้ดูแลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่พิพิธภัณฑชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

3. การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา มีหัวหน้าโครงการ ได้แก่ พระครูสิริธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.สร้างเครื่องมือจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวิธีการสร้าง 9 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษาความต้องการของแอปพลิเคชัน (2) การเตรียมเครื่องมือพัฒนาโปรแกรมหลัก (3) การเตรียมแฟ้ม app.json ซึ่งเป็นข้อกำหนด แอปพลิเคชัน แต่ละ release (4) การเตรียมแฟ้ม App.js (5) การติดตั้งและสั่งประมวลผล (6) การส่งผลงานขึ้นไปยัง expo.io (7) การเข้าไปในเว็บไซต์ expo.io (8) การเตรียมภาพสำหรับประกอบ การพัฒนาแอปพลิเคชันใน Store และ (9) การเข้าไปสมัครใช้งาน google developer account การสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในเป็นการส่งเสริม การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความร่วมมือ เป็นองค์กรที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเข้าด้วยกัน เพื่อให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนร่วม ผ่านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างให้คนในชุมชนได้รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน รู้จักสังคม อันจะก่อให้เกิด จิตสำนึกในชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของและนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ของตนให้เข้มแข็งเพราะเมื่อคนในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือมีส่วนร่วมในการ รับผิดชอบสิ่งใด ๆ ก็ตาม ย่อมนำมาซึ่งความหวงแหน รักษา พัฒนา จนนำไปสู่การมีจิตวิญญาณชุมชน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีองค์ภายในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการจัดการชุมชนที่ดีมีเครือข่ายชุมชน มีภาวะ ผู้นำชุมชนเกิดขึ้น เป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ เป็นชุมชนสุขภาพ และเป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2565

สารบัญ

01

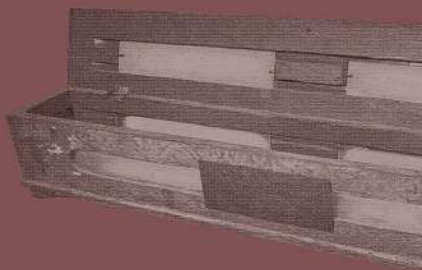
พิพิธภัณฑวัดน้ำจ้ำ (จ.เชียงใหม่)
หน้า 6 - 22

02

พิพิธภัณฑวัดบ้านก้อง (จ.ลำพูน)
หน้า 24 - 36

03

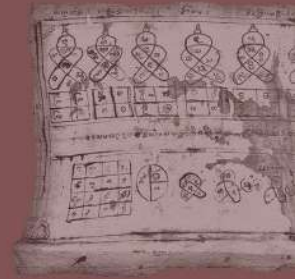
พิพิธภัณฑวัดบ้านต๋อมกลาง
(จ.พะเยา)
หน้า 38 - 50

01

พิพิธภัณฑ์วัดน้ำจ้ำ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

พิพิธภัณฑวัดน้ำจ้ำ

ในอดีตผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสืบกันหลายชั่วอายุคนว่าบ่อน้ำตื้นบ่อหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีน้ำขังอยู่ตลอดปี ใช้เป็นน้ำดื่มกินของชาวบ้านและสัตว์เลี้ยงชาวบ้านที่อาศัยอยู่แถวนี้ จึงพากันเรียกว่า “บ้านน้ำจ้ำ” มาจนถึงทุกวันนี้

วัดน้ำจ้ำเริ่มแรกได้มีหลวงพ่อดีจะมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสองค์ที่ 1 ได้สร้างวิหารหนึ่งหลัง ต่อมาได้มีหลวงพ่อกุณมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสองค์ที่ 2 ไม่ปรากฏว่าท่านได้สร้างอะไร จนกระทั่งหลวงพ่อกุณได้มาจาริกต่างแดนทางวัด ไม่มีพระเณรดูแลรักษา ทางคณะศรัทธาจึงไปขออาราธนากราบนิมนต์หลวงปู่พระครูแก้ว ชยเสโน ซึ่งไปศึกษาพระธรรมวินัยที่ชัยสถานสันตันทู ตำบลสันปูเลย อำเภอตอยสะเก็ด ให้กลับมาดูแลวัดและอบรมสั่งสอนญาติโยมแทนหลวงพ่อกุณนาน 4 พรรษา หลวงพ่อยังไม่กลับ ต่อมาปี พ.ศ. 2466 ท่านเจ้าคุณอภัยสารทระเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ วัดฝายหิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เรียกไปพบ และได้แต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ

หลวงปู่พระครูแก้ว ชยเสโน เจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ ชักชวนศรัทธาญาติโยมสร้างถาวรวัตถุไว้ในพระพุทธศาสนา จนวันที่ 16 กรกฎาคม 2508 ท่านได้มรณภาพรวมศิริอายุ 73 พรรษา ต่อมาท่านพระครูเจติยารักษ์ ได้รักษาการเจ้าอาวาสในปี 2529 และในปี 2532 ได้แต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จากเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ณ สำนักราชวังพิพิธภัณฑวัดน้ำจ้ำ เป็นอาคารสองชั้น ยาวประมาณ 20 เมตร กว้างประมาณ 8 เมตร จัดแสดงของเก่าแก่โบราณหลายยุคหลายสมัย ทั้งของมีค่าและสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป วัดถูกจัดแสดงบางส่วนเป็นของที่มีอยู่ในวัด บางส่วนพระครูพิศาลเจติยารักษ์เจ้าอาวาสได้สะสมไว้ และบางส่วนมีชาวบ้านนำมาบริจาค จัดเปิดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2555

พิพิธภัณฑน์วัดน้ำจ้ำ

นจ65.001

เส้ลียง

เส้ลียงไม้ ขนาดความยาว 259 ซม. กว้าง 64 ซม. เป็นสิ่งที่คนในอดีตทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับแบกหาม ครุบาแก้ว ชยเสโน (อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ)เพื่อไปทำพิธีการบรรพชาอุปสมบทในเขตการปกครองเนื่องจากในอดีตไม่มีรถโดยสารเช่นปัจจุบัน

นจ65.002

รูปถ่ายครุบาแก้วพร้อมคณะ

ภาพถ่ายครุบาแก้วชยเสโน พร้อมคณะ ขนาดกว้าง 40 ซม. ยาว 57 ซม. ถ่ายเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2506 ถ่ายบริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑน์วัดน้ำจ้ำพร้อมคณะลูกศิษย์เพื่อไว้เป็นที่ระลึก ผู้ถ่ายคือ ช่างพ่อบัน

นจ65.003

ไม้คั่นใบลาน

ไม้คั่นใบลาน ทำจากไม้ ขนาดความยาว 59 ซม. ใช้สำหรับคั่นใบลาน เพื่อเสริมความแข็งแรง และเพื่อดูแลรักษาใบลานในการซ้อนทับ

นจ65.004

ค้ำจายธรรม

ค้ำจายธรรม หรือค้ำเขียนใบลาน ทำจากไม้ มีขนาดความกว้าง 51.5 ซม. สูง 71 ซม. ลักษณะคล้ายขาตั้งสำหรับวาดภาพ ใช้สำหรับวางใบลานต้นฉบับ ขณะที่จารใบลานวัดน้ำจ้ำทำขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือให้ครูบาใช้จารใบลาน

นจ65.005

ไม้ตีดเส้นประทัด

ไม้ตีดเส้นประทัด ลักษณะเป็นกล่องไม้รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดความกว้าง 13.5 ซม. ยาว 59.5 ซม. สูง 5.5 ซม. เป็นอุปกรณ์ใช้สำหรับตีเส้นบรรทัดก่อนที่จะนำใบลานไปจาร

นจ65.006

กล่องใส่ธรรม

กล่องใส่ธรรม หรือกล่องใส่ใบลาน
รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 10 ซม. ยาว
41 ซม. สูง 10 ซม. ใช้สำหรับบรรจุคัมภีร์ใบลาน
นายอนงค์กิจรุ่งเรือง สร้างถวายวัดน้ำจ้ำ

นจ65.007

ผ้าจีวร

ผ้าไตรจีวรที่เมื่อในอดีตศรัทธาญาติ
โยมนำมาถวายแก่ครูบาแก้ว ชยเสโน

นจ65.008

ใบลาน

ใบลาน หรือปี่บสา ขนาดความกว้าง
ยาวจะแล้วแต่ผู้ที่ใช้ ใบลาน หรือปี่บสาจะใช้
สำหรับจาร (จารึก) เขียนตำรา พระธรรมคำสอน
ยันต์ คาถา หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
พุทธศาสนาหรือเรื่องราวตำนานพื้นบ้าน เพื่อเป็น
สิ่งที่ใช้ศึกษาพระพุทศศาสนาต่อไปในภายหน้า

นจ65.009

กั้งสดาน

กั้งสดาล หรือระฆังแผ่นวงกลม หล่อด้วยสำริด เส้นผ่าศูนย์กลาง 19.5 ซม. เจาะรูขนาดเล็กไว้ 2 รู สำหรับแขวนเชือก ในอดีตใช้ตีเพื่อบอกสัญญาณเวลาที่ท่านจะเข้าปฏิบัติธรรม เพื่อให้เหล่าเทวดา และมนุษย์มาปฏิบัติธรรมร่วมกัน

นจ65.010

พานคู่

พานคู่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 17.5 ซม. พานลงรักปิดทองที่ชาวบ้านนำมาถวายให้กับวัดเพื่อใส่ดอกไม้ ธูปเทียน สักการบูชา เมื่อเวลาครุบาแก้วเข้าปฏิบัติธรรม

นจ65.011

กระบอกลไม้

กระบอกลไม้ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. สูง 15.5 ซม. ใช้สำหรับใส่ยา หรือของใช้บางครั้ง อาจใช้บรรจุยาสูบ เป็นของที่ชาวบ้าน นำมาถวายให้กับวัด

นจ65.012

รองเท้า

รองเท้าหนังที่ชาวบ้านนำมาถวายแก่
ครูบาแก้ว ชยเสโน (อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ)
เพื่อให้ครูบาสวมใส่

นจ65.013

บาตร

บาตรพระ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม.
พระสงฆ์จะใช้สำหรับการออกรับบิณฑบาต
ยามเช้าในทุกวัน

นจ65.014

กล่องหมากสีดำ

กล่องหมาก หรือแอ็บหมาก ทำมาจาก
ไม้ไผ่ ผ่านขั้นตอนการขุดสานขึ้นรูปร่างเป็นทรงกลม
มีขนาดความสูง 6 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง 14 ซม.
ใช้สำหรับใส่ยาเส้น และยาสมุนไพรร่างต่าง ๆ

นจ65.015

กล่องหมากสีแดง

กล่องหมาก หรือแอ็บหมาก ทำมาจากไม้ไผ่ ผ่านขั้นตอน การขุดสานขึ้นรูปร่างเป็นทรงกลม มีขนาดความสูง 22 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง 21 ซม. ใช้สำหรับใส่หมากพลู ปูนแดง

นจ65.016

เก้าอี้ครูบา

เก้าอี้มีพนักพิง ทำจากไม้ มีขนาดความกว้าง 45 ซม. ยาว 41 ซม. สูง 90 ซม. เป็นของที่ชาวบ้านนำมาถวายแก่ครูบาแก้ว ชยเสโน (อดีต เจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ) เพื่อใช้สำหรับนั่งทำงาน, จารใบลาน, นั่งรับแขกที่มาเยี่ยมเยือน

นจ65.017

ไม้เท้าครูบา

ไม้เท้าครูบาแก้ว ชยเสโน (อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ) ขนาดความยาว 152 ซม. มีลักษณะเป็นไม้ท่อนยาว ตรงปลายด้านล่างเป็นเหล็กแหลม 2 แฉก ไม้เท้าใช้สำหรับพยุงร่างกายเพื่อเดิน เหล็ก 2 แฉก มีไว้สำหรับแทงลงดินเพื่อยึดไม้เท้าเวลาเดิน

นจ65.018

ผ้ายันต์ลายมือครูบาแก้ว

ผ้ายันต์ลายมือครูบาแก้ว มีขนาด
ความกว้าง 87 ซม. ความยาว 175 ซม.
เป็นผ้ายันต์พระเจ้า 28 องค์ ที่ครูบาแก้ว
เขียนขึ้นมาเพื่อให้ปกป้องรักษาสิ่งทีสักการบูชา

นจ65.019

สัตถัณฑ์

สัตถัณฑ์ ขนาดความกว้าง 152 ซม.
สูง 143 ซม. ใช้สำหรับเป็นเชิงเขียนตั้งไว้หน้าพระประธาน
ในวิหารของล้านนาเป็นเครื่องประกอบพิธีทางศาสนา
นิยมสร้างเป็นรูปสามเหลี่ยม หรือโค้งคล้ายหัวเตี๋ย
บนยอดมีที่สำหรับปักเทียน 7 เล่ม มีคำลั่นนิษฐานว่า
7 น่าจะหมายถึงภูเขา 7 ลูกที่รายล้อมมาเข้าพระสุเมรุ
หรือองค์พระธาตุนี้

นจ65.020

พระละแซ่

พระละแซ่ พระพุทธรูปหล่อทองเหลือง
รูปแบบล้านนา สันต์ 1 ขนาดหน้าตัก 90 ซม.
ความกว้างเฉพะองค์ 48 ซม. ความสูงพ้อมฐาน
129 ซม. ความสูงเฉพะองค์ 107 ซม. ลูกศิษย์
สร้างจำลอง ถวายเพื่อเป็นคู่บารมีของครูบาแก้ว
(อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ)

นจ65.021

เตียงพระเจ้า

เตียงพระเจ้า หรือเตียงสิทธัตถะ
(เตียงสิทธาตุ) ขนาดความกว้าง 42 ซม. ความยาว
107 ซม. สูง 149 ซม. ใช้สำหรับประกอบพิธี
ในการสมโภชพระพุทธรูป เป็นหนึ่งในเครื่อง
สักการะสูงสุดในพระพุทธศาสนาที่ชาวล้านนา
ให้ความสำคัญกับเครื่องใช้ในพิธีกรรม
ทางวัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นการระลึกถึงการออกบวช
ของพระพุทธเจ้า

นจ65.022

โลงไม้

โลงไม้ ขนาดความกว้าง 82 ซม. ความยาว 185 ซม. สูง 91 ซม. เป็นโลงไม้ศิลปะพม่าเก่าแก่ สันนิษฐานว่าเป็นโลงที่ใช้บรรจุศพเจ้านายพม่า ชาวบ้านนำมามอบให้วัด เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2563

นจ65.023

แบบจำลองอาชีพช่างปั้น (สลาบั้น)

แบบจำลองอาชีพช่างปั้น หรือสลาบั้น ในอำเภอสันกำแพง เป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับความถนัดของตัวช่างในการปั้นพระพุทธรูป หรืองานปั้นรูปประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ในอดีตช่างปั้นส่วนใหญ่จะอยู่ที่ บ้านหม้อ ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง และในปัจจุบันยังคงมีชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้อยู่

นจ65.024

แบบจำลองอาชีพช่างฉลุลาย

แบบจำลองอาชีพช่างฉลุลาย (ต้องลาย/ตุ่นลาย) เป็นช่างฝีมือในการต้องลายหรือตุ่นลาย เป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต ในอดีตการต้องลายโลหะจะใช้เครื่องเงินในการฉลุลาย แต่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนมาใช้แผ่นอลูมิเนียมแทน ส่วนใหญ่หากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จะใช้ประดับตามวัด และอาจมีการปรับเปลี่ยนลวดลายให้สมัยใหม่มากขึ้นเพื่อนำมาทำเป็นเครื่องประดับและสิ่งของที่ใช้งานได้ ในอำเภอสันกำแพงจะมีช่างต้องลายอยู่ที่หมู่บ้านป่าแดง ตำบลสันกำแพง ที่ทำอาชีพช่างต้องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นจ65.025

แบบจำลองอาชีพช่างแกะสลักไม้

แบบจำลองอาชีพช่างแกะสลักไม้ เป็นช่างที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ ลวดลายและถ่ายทอดรูปแบบและลวดลายนั้นด้วยการใช้เครื่องมือและของมีคมแกะสลัก ลงบนไม้ เป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะ ในอำเภอสันกำแพงจะพบช่างแกะสลักไม้ อยู่ที่บ้านน้ำจ้ำ โดยส่วนใหญ่หากเป็นงานแกะสลักที่ถวายเป็นงานวัดจะเป็นการแกะสลักหน้าบัน หรือลวดลายรูปสัตว์ต่าง ๆ เพื่อใช้ประดับบริเวณวัด

นจ65.026

แบบจำลองอาชีพช่างปั้นดินเผา

แบบจำลองอาชีพช่างปั้นดินเผา เป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะรวมถึงความ
ประณีตในการปั้น เพื่อให้สิ่งที่ต้องการปั้นออกมาสวยงาม ในอดีตอำเภอสันกำแพงจะพบ
ช่างปั้นดินเผาอยู่ที่บ้านป่าตึง ตำบลลออนใต้ และในปัจจุบันยังคงมีชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้อยู่

นจ65.027

แบบจำลองอาชีพช่างกลึงไม้

แบบจำลองอาชีพช่างกลึงไม้ เป็นส่วนหนึ่งของการช่างสิบหมู่ เป็นงานฝีมือของการใช้ไม้กลึงด้วยเครื่องมือแบบมือถือเพื่อตัดรูปทรงเพื่อให้ได้ความสมดุลตามแบบที่ต้องการ ในอำเภอสันกำแพงจะพบช่างกลึงไม้ที่บ้านหม้อ ตำบลสันทราย และปัจจุบันยังคงมีชาวบ้านที่ทำอาชีพนี้อยู่

นจ65.028

พระธาตุ

บริเวณที่ตั้งพระธาตุในอดีตเคยเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของครูบาแก้ว ชยเสโน (อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ) ใช้เดินจงกรม ต่อมาท่านได้ทำพระธาตุครอบที่ปฏิบัติธรรมในช่วงบั้นปลายชีวิตติดก่อนจะมรณภาพในปี พ.ศ.2508 เป็นพระธาตุทรงพนมเนื่องจากครูบาแก้วเกิดปีวอก (พระธาตุประจำปีวอกคือพระธาตุพนม)

นจ65.029

วิหารครูบา

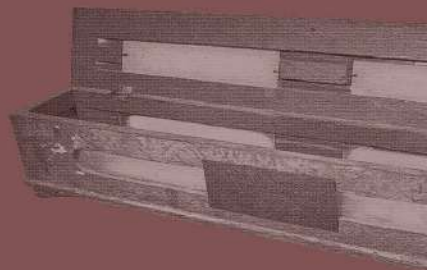
วิหารหลังนี้สร้างขึ้นมาภายหลังจากที่ครูบาแก้วมรณภาพ เมื่อปี พ.ศ. 2559 เพื่อตั้งเป็นที่ประดิษฐานหุ่นขี้ผึ้ง (รูปเหมือน) ครูบาแก้ว ชยเสโน สร้างถวายโดย พระครูพิศาลเจติยารักษ์ พร้อมลูกศิษย์

นจ65.030

กุฏิอัฐิครุบาแก้ว ชยเสโน

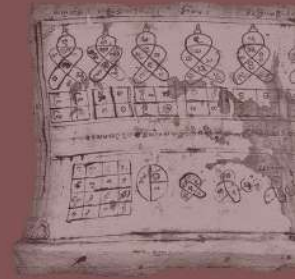
กุฏิเก็บอัฐิหลังนี้สร้างขึ้นหลังจากที่ครุบาแก้วมรณภาพไปแล้ว อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำพร้อมลูกศิษย์จึงได้สร้างกุฏิหลังนี้ขึ้นมาเพื่อนำอัฐิของครุบาแก้วมาบรรจุไว้ในกุฏิหลังนี้

02

พิพิธภัณฑ์วัดบ้านก้อง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

พิพิธภัณฑ์วัดบ้านก้อง

วัดบ้านก้อง สร้างเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2375 โดยมีสาธุเจ้าอาวาสเป็นประธานพร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรศรัทธาสาธุชนทั้งหลายในละแวกนั้นร่วมกันสร้างขึ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2477 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 47 เมตร ยาว 61 เมตร การบริหาร และการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนามคือ รูปที่ 1 พระอธิการอนันท์ อานนโท รูปที่ 2 พระพรหม รูปที่ 3 พระครูบาอุปละ รูปที่ 4 พระใหม่ญาณะ พ.ศ. 2450 - 2453 รูปที่ 5 พระอิน อินโท พ.ศ. 2453- 2456 รูปที่ 6 พระอธิการอ้าย เตโช รูปที่ 7 พระครูเสาร์ อินทนนโท พ.ศ. 2463 - 2520 รูปที่ 8 พระโสภณกิตติธาดา พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้มีหอสมุดและโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ในที่ดินของวัด เนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 35 ตารางวา

สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดประกอบด้วย วิหารแบบล้านนา พระอุโบสถ หอไตร กลางน้ำสร้างด้วยไม้ ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบล้านนา หน้าบันมีลักษณะแบบผ้าต่างไหม ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของสถาปัตยกรรมล้านนา และตั้งอยู่กลางน้ำ เพื่อช่วยป้องกันพระไตรปิฎกซึ่งจารึกไว้บนใบลานจากมดและปลวก พระวิหารของวัดเป็นอาคารสร้างใหม่ตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนา ภายในวิหารมีภาพเขียนสีจิตรกรรมฝาผนังพระประธานในพระวิหารเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยด้านหลังเป็นภาพเขียนสีรูปต้นโพธิ์เจดีย์วิหารสร้างขึ้นใหม่โดยเลียนแบบการสร้างเจดีย์ล้านนาแบบดั้งเดิม

พิพิธภัณฑ์วัดบ้านก้อง

วบก65.001

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
8 ซม.	11 ซม.	29 ซม.	17.5 ซม.

วบก65.002

พระมหาจักรพรรดิ

(ศิลปะรัตนโกสินทร์)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
6 ซม.	9.5 ซม.	31 ซม.	20.5 ซม.

วบก65.003

พระเจ้าธรรมจักรพรรดิ

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
10 ซม.	13 ซม.	29 ซม.	20 ซม.

วบก65.004

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
7.5 ซม.	10 ซม.	23.7 ซม.	18 ซม.

วบก65.005

พระแก้ว

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
6 ซม.	8.9 ซม.	16.3 ซม.	12 ซม.

วบก65.006

พระสำริด (หลวงพ่อเพชร)

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
9 ซม.	12.5 ซม.	25.8 ซม.	17 ซม.

วบก65.007

พระหินอ่อน

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
9 ซม.	13 ซม.	25.8 ซม.	16.7 ซม.

วบก65.008

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
7 ซม.	13 ซม.	29 ซม.	18 ซม.

วบก65.009

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
9 ซม.	15 ซม.	30.8 ซม.	21.5 ซม.

วบก65.010

พระดินเผา

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
5.5 ซม.	8 ซม.	18 ซม.	13 ซม.

วบก65.011

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
8 ซม.	10.5 ซม.	19 ซม.	15.5 ซม.

วบก65.012

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
4 ซม.	5.5 ซม.	15 ซม.	9.3 ซม.

วบก65.013

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
3 ซม.	-	13.5 ซม.	11 ซม.

วบก65.014

พระปูนปั้น

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
9 ซม.	13 ซม.	28.7 ซม.	21 ซม.

วบก65.015

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
7.5 ซม.	12 ซม.	26.5 ซม.	20 ซม.

วบก65.016

พระไม้

(ศิลปะพม่า)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
4.3 ซม.	6.7 ซม.	13.7 ซม.	11.5 ซม.

วบก65.017

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
13 ซม.	21 ซม.	44 ซม.	33 ซม.

วบก65.018

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
8.9 ซม.	12 ซม.	37.5 ซม.	26.5 ซม.

วบก65.019

พระพุทธรูปจักรพรรดิศรีเวียงชัย

(ทรงเครื่องแบบล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
15.5 ซม.	23.5 ซม.	38.9 ซม.	32.5 ซม.

วบก65.020

พระดินเผา

(ศิลปะหริภุญชัย)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
6.5 ซม.	8 ซม.	22.5 ซม.	10.5 ซม.

วบก65.021

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา เชียงแสน สิ่งห์ 1)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
7.5 ซม.	12 ซม.	21.3 ซม.	16.2 ซม.

วบก65.022

พระไม้

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
3.5 ซม.	6 ซม.	17 ซม.	10.4 ซม.

วบก65.023

พระดินเผา

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
5.5 ซม.	8.8 ซม.	16 ซม.	12 ซม.

วบก65.024

พระมหามุนีศรีล้านนา

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
11 ซม.	17 ซม.	33 ซม.	22.5 ซม.

วบก65.025

พระโพธิสัตว์

(ศิลปะเขมรในประเทศไทย)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
9 ซม.	-	46 ซม.	35.5 ซม.

วบก65.026

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
20 ซม.	39 ซม.	52 ซม.	48 ซม.

วบก65.027

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
30 ซม.	46 ซม.	82.5 ซม.	68.7 ซม.

วบก65.028

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
35 ซม.	54 ซม.	98 ซม.	77 ซม.

วบก65.029

พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งหมด	หน้าตัก กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
28 ซม.	40 ซม.	84 ซม.	73 ซม.

วบก65.030

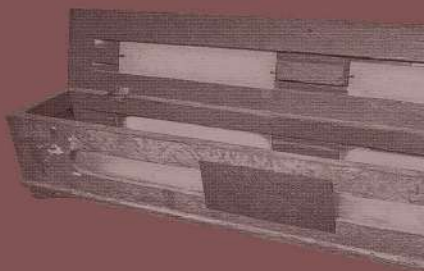
พระสำริด

(ศิลปะล้านนา)

ความกว้าง ทั้งองค์	หน้าตัด กว้าง	ความสูง พร้อมฐาน	สูงเฉพาะ องค์
33 ซม.	-	141 ซม.	126 ซม.

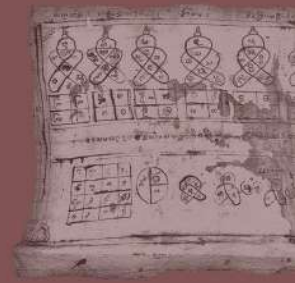

03

พิพิธภัณฑ์วัดบ้านต่อมกลาง อ.เมือง จ.พะเยา

พิพิธภัณฑ์วัดบ้านต๋อมกลาง

วัดต๋อมกลาง อ.เมือง จ.พะเยา ได้สร้างพิพิธภัณฑ์เก็บผ้ายันต์โบราณยักษ์หวังใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ให้กับประชาชน พระอธิการประหยัด วชิรธุมโม เจ้าอาวาสวัดต๋อมกลาง ได้พุดถึงผ้ายันต์ยักษ์ ผ้ายันต์ยักษ์มีอายุถึง 200 กว่าปี มีก่อนที่วัดจะถูกรื้อสร้างขึ้นมาทางวัดกับคณะศรัทธาและลูกศิษย์ลูกหาได้ร่วมกันสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นภายในวัด มาตั้งแต่ปี 2553 โดยมีพระอาจารย์สมศักดิ์ สิริมังคโล อดีตเจ้าอาวาสและอดีตเจ้าคณะตำบลบ้านต๋อมเป็นผู้เริ่มก่อสร้างขึ้นมาจนถึงปัจจุบันยังไม่เสร็จ ซึ่งการสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อจะเอาโบราณวัตถุศิลปวัตถุและของล้ำค่าโบราณที่ทางวัดได้รวบรวมเก็บสะสมไว้เป็นจำนวนมากนำไปเก็บไว้ให้เป็นสัดส่วน อีกทั้งยังจะใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทัศนศึกษาของโบราณและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ผ้ายันต์โบราณ โบราณวัตถุอื่น ๆ ของท้องถิ่น ด้วยทางวัดเห็นว่าการก่อสร้างยังขาดปัจจัยอยู่มากหากมีผู้จิตศรัทธาต้องการร่วมบริจาคทรัพย์หรือทำบุญติดต่อสอบถามได้ที่วัดต๋อมกลางอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

พิพิธภัณฑวัดบ้านต๋อมกลาง

เสื่อยันต์

ผ้ายันต์

ยุคต้น 2400

การเขียนผ้ายันต์ในยุคต้น 2400 จะเขียนด้วยน้ำหมึกธรรมชาติ ที่ประกอบด้วยดีสัตร์ (ดีหมี, ดีงูเหลือม, ดีวัว) ผสมด้วยตัวยาที่สร้างขึ้นมา ผสมกับขี้เถ้ามาจากการจุดไฟตะเกียง

บตก.01-65

เสื่อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
36 นิ้ว	16 นิ้ว	คกงระพันชาติรี

บตก.02-65

เสื่อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
39 นิ้ว	18 นิ้ว	คกงระพันชาติรี

บตก.03-65

เสื่อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
36 นิ้ว	18 นิ้ว	คกงระพันชาติรี

บตก.04-65

เสื่อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
36 นิ้ว	16.5 นิ้ว	คกงระพันชาติรี

บตก.05-65

เสื่อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
40 นิ้ว	18.5 นิ้ว	คกงระพันชาติรี

บตก.06-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
39 ซม.	164 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.07-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
24.5 ซม.	43 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.08-65

ผ้ายันต์

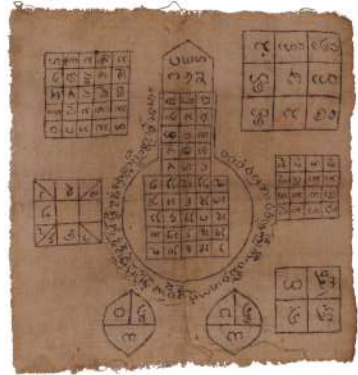
ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
42 ซม.	57 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.09-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
27.4 ซม.	26 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.10-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
28.6 ซม.	28.6 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.11-65

ผ้ายันต์

(ผ้าโพกศีรษะ)

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
42 ซม.	57 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตค.12-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
58.5 ซม.	154 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตค.13-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
43.5 ซม.	71 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตค.14-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
31.5 ซม.	89.2 ซม.	คดงกระพันชาตรี

บตก.15-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
43 ซม.	43 ซม.	คกงระพันชาติรี

บตก.16-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
30 ซม.	60.3 ซม.	คกงระพันชาติรี

บตก.17-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
45 ซม.	43 ซม.	คกงระพันชาติรี

บตท.18-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
24 ซม.	24 ซม.	คงกระพันชาตรี

ยุคปลาย (ต้น 2500)

การเขียนยันต์ยุคปลาย ต้น 2500 จะใช้หมึกจีนแบบแห้งปน (จะมีข้อเสียด คือ หากผสมน้ำมากเกินไปจะทำให้หมึกลื่นเหม็น) หรือหมึกจีนแบบสำเร็จ (น้ำ) จะเป็นการเขียนหมึกในช่วงยุคหมึกจีนเข้ามามีอำนาจ

บตท.19-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
39 นิ้ว	19 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.20-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
37 นิ้ว	16 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.21-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
38 นิ้ว	17 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.22-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
37.5 ซม.	56.2 ซม.	คงกระพันชาตรี

บตก.23-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
51.5 ซม.	56.7 ซม.	คงกระพันชาตรี

บตก.24-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
85.5 ซม.	88 ซม.	คงกระพันชาตรี เมตตามหานิยม

บตก.25-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
89 ซม.	181 ซม.	คงกระพันชาตรี เมตตามหานิยม

ยุคปัจจุบัน (แบบร่วมสมัย)

การเขียนยันต์ยุคปัจจุบัน จะเขียนโดยการใช้หมึกปากกาวิทยาศาสตร์ปากกกันน้ำ (Marker) หมึกกันน้ำ

บตก.26-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
45 นิ้ว	23 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.27-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
39 นิ้ว	19 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.28-65

เสื้อยันต์

รอบอก	ความยาว	ประเภท
46 นิ้ว	21 นิ้ว	คงกระพันชาตรี

บตก.29-65

กระเป๋าย่าม

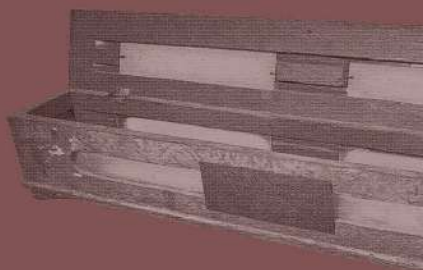
ความกว้าง	ความยาว เฉพาะถุง	ความยาว พร้อมหูหิ้ว
32 ซม.	38 ซม.	47.5 ซม.

บตก.30-65

ผ้ายันต์

ความกว้าง	ความยาว	ประเภท
26.2 ซม.	92 ซม.	ปารมี 9 ชั้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ:

กันตยา เพิ่มผล. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท

บุญศิริการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. **ประชากรกับการพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

จินตวีร์ เกษมศุข. **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.**

กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอดทีฟ พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๗.

จิรา จงกล. **พิพิธภัณฑสถานวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากรจัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพนางจิรา จงกล วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๒,

๒๕๓๒.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัย สภาวะแวดล้อม. **โครงการ**

พัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ

วิเคราะห์ ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2545.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพ

มหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **วาทกรรมการพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์วิภาษา, ๒๕๕๔.

จิตยา สุวรรณชฎ. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙.

ถวิลวดี บุรีกุล. **เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการธิการ การพัฒนา**

การเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เรื่อง “การมีส่วนร่วม

ร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ”. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน

พระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

- _____ . คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน: การตัดสินใจ ที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์. ศาสนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทมส์คิมทอง, ๒๕๓๐.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ทางสายกลางของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทมส์คิมทอง, ๒๕๔๗.
- พระไพศาล วิสาโล. พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิไทมส์คิมทอง, ๒๕๓๓.
- _____ . ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) หมวดสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๓.
- เพ็ญพรรณ เจริญพร. พิพิธภัณฑสถานวิทยา. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ๓๐๐ ๒๖๑ พิพิธภัณฑสถานวิทยา (Museology). คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๔๘.
- ระวี ถาวร. การติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม: บทเรียนปัจจุบันสู่ทิศทางในอนาคต. ปทุมธานี: บริษัท คูมายเบล จำกัด, ๒๕๔๙.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๖.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช, ๒๕๔๙.
- วันชัย วัฒนศัพท์. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๗.
- สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมบูรณ์ สุขसारัญญ์. การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สายนต์ ไพรชาญจิตร์. พิพิธภัณฑ์ภัณฑบริบาล (MUSEOPEN). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษา
พัฒนาโบราณคดีชุมชน (ARCHAEOPEEN), ๒๕๕๓.

สายนต์ ไพรชาญจิตร์. การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน, ๒๕๕๐.

_____. การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์:

แนวคิด วิธีการ และประสบการณ์จากจังหวัดน่าน. กรุงเทพมหานคร:

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส) สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้าง

สุขภาพ (สสส), ๒๕๕๔.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, ๒๕๓๙.

_____. พิพิธภัณฑ์ภาคสนาม ประสบการณ์จากคนลงทำ. กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๕๑. (เอกสารทางวิชาการลำดับที่ ๖๓).

อรุณี เวียงแสง และคณะ. การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม.

กรุงเทพมหานคร: พิษณุไทยออฟเซต, ๒๕๕๔.

(๒) บทความในวารสาร:

พิสิฐ เจริญวงศ์. “แนวคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม”. บทความเกี่ยวกับ

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่พิมพ์เผยแพร่ในนิตยสารอาทิตย์รายสัปดาห์

–รวมเล่มเป็นหนังสือสำหรับการศึกษาในหลักสูตรการจัดการทรัพยากร

วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

ไกรสร เพ็งสกุล และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำ”. รายงานวิจัยกรมทรัพยากรน้ำ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๑.

ฉลาด จันทรมบัติ. “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน”.

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔.

ชัชฎา แก้วเปี้ย. ทักษะของบุคลากรสำนักงานประกันสังคมที่ได้รับทุนศึกษาเพิ่มเติม

ต่อกรนำความรู้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎี

บัณฑิต. คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. “การศึกษาวิเคราะห์หัตถวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า”.

ปริญญาพุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยวงศกษัตริย์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

เอี่ยมอร ชลวร. “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร

ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยวงศกษัตริย์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๔) ลีอเล็กทรอนิกส์ :

ฉิรชัย อ่าบ้อง. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :http://chornorpor.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๙/blog-post_๒๖.html [๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓].

พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมและนำเสนอข้อมูลพิพิธภัณฑ์ทั่วประเทศ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.sac.or.th/museumdatabase/detail_museum [20 มีนาคม 2563].

มูลนิธิมั่นพัฒนา. Sustainable Development Goals (SDGs) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.manpattanalibrary.com> [๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓]

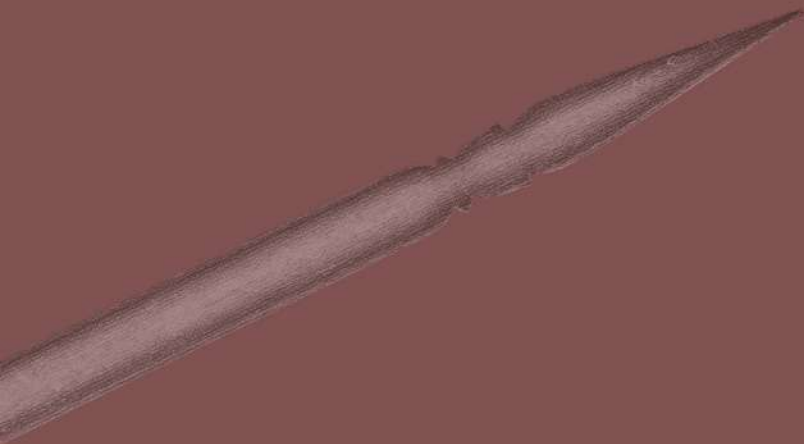
๒. ภาษาอังกฤษ:

1. Secondary Sources

(l) Books:

- Arthur Dunham. “The Outlook for Community Development”. The Social Welfare Forum. Proceedings of The National Conference on Social Welfare, 1985,
- Chum Wei Choo. “Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know”. Congress of Southeast Asian Librarians. 7–9. 35. April 2000.
- Clyde W. Holsapple. Handbook on Knowledge Management 1 Knowledge Matters. Berlin: Springer–Verlag Berlin, 2003.
- Davenport. And prusak.Working. Knowledge: New Organization Management What They Know. Boston: Harvard Business School, 2002.
- DynamicKnowledge Creation. in Managing Knowledge An Essential Reader. edited by Stephen Little. Paul Quintas and Tim Ray. London : SAGE Publications Ltd., 2002.

- Edward Salkis and Gary Jones. Knowledge Management in Education. London: Kogan page, 2002.
- George F. Gant. Development Administration: Concepts, Goals, Methods. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1979
- Gulick, Luther. and L. Urwick. Papers on the Science of Administration. New York: Ikujiro Nonaka. A Dynamic Theory of Organization Knowledge Creation. Organization Science 5, 1994.
- Ikujiro Nonaka and Hirotaka Takeuchi. The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. USA: Oxford University Press, 1995.
- Ikujiro Nonaka. The Knowledge-Creating Company. USA: Harvard Business School Press, 1998.
- Michael Polanyi. Personal Knowledge : Towards a Post-Critical Philosophy. London: Routledge & Kegan Paul ,1962.
- P.M. Senge. The fifth discipline: the art and practice of the learning organization. New York: Doubleday, 1990.
- Paul Quintas. Managing Knowledge in a New Century Managing Knowledge. London: Sage Publication, 2002.
- Peter F. Drucker. The Practice of Management. New York: Harper & Row, 1994..
- Thomas H. Davenport and Laurene Prusak. Working Knowledge: How Organization Manage What They Know, 2nd ed. Massachusetts: Harvard Business School Press, 2000.
- Thomas H. Davenport and Laurence Prusak. Working Knowledge: How Organization Manage What They Know. 2nd edition. Boston Massachusetts: Harvard Business School Press, 2000.
- Irma Becerra -Fernandez, and Rajiv Sabherwal. Knowledge Management Challenges, and Technologies. New Jersey: Pearson Education Inc, Upper Saddle River, 2004.
- Ikujiro Nonaka. The Knowledge Creating Company. Harvard Business Review 91608 November, 1991.
- Peter M. Senge. The Fifth Discipline: The Art and Practice of Learning Organization. New York: Doubleday Currency, 1990.
- M. Marquardt. Building the Learning Organization. New York : McGraw-Hill, 1996.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

พ.ศ. 2565